

ISZÁNTÚL

ELŐFIZETESI ÁRAK

Helyben házhoz kurdok: Vidékre postán szállítva.
Egész évre 72 korona Egész évre 84 korona
Félévesre 36 korona Félévesre 42 korona
Egyes napok ára 30 fillér

Politikai napilap

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-utca 5. Telefon: 2-63

A szerkesztőség kezelték utra- Ebből az évből és hirdetések a
számlájára nem oldalkozik. kiadóihoz tartoznak.

Svájcba milliárdok repülnek ki.

Végre felébredt a kormány. Annyira mákonyos lett Magyarországon a levegő a földosztástól, hogy senki nem törődött a nagytőkével, az óriási háborus nyereségekkel. Minden terhet a föld nyakába sóztak, hadd nyögjön alatta. S míg gyűléseztek, propagandákat rendeztek, beszéltek, parcelláztak, azalatt a hadimilliomosok összezsugorították csekélysegeiket és kivitték Svájcba.

Svájcbban rögtön valutát vásároltak, tíz millió koronáért kaptak négy és fél milliót s most a svájci hotelekből nevetik Magyarország kinlódását. Így akarták magukat kivonni a súlyos adózás alól.

A népkormány végre meglátta a fenyegető veszedelmet és egy néptörvénnyel igyekszik megakadályozni ezt a hazaárulást.

A pénzügyminiszter igen szigorú rendelkezéseket vett fel ebbe a törvénybe, amely minden egyes embernek érdekét erősen érinti. A szigorúság ellen nincs is kifogásunk. Tisztában vagyunk azzal, hogy azok az idillikus állapotok, amelyek a háború előtt uralkodtak az adózás terén, a háború után, főleg pedig egy veszített háború után nem maradhatnak meg. Bármilyen ke-

serű, bármilyen kínos is, de a vesztes fizess, nemcsak a kártyajátéknál, nemcsak a börzedifferenciáknál áll meg, hanem kiterjed arra a nagy hazárdjátékra is, amelynek háború volt a neve. Itt is a vesztes fizess elve érvényesül s nem lehet megengedni, hogy éppen a nagy vagyonok tulajdonosai ezt az elvet úgy értelmezték, hogy: fuss vagy fizess!

A nagytőkéseknek, a nagyiparosoknak és a nagybirtokosoknak a háború számos módját nyújtotta a vagyongyárapításnak és sokan voltak, akik ezt alaposan ki is használták. Még csak nem is kellett, hogy különösebben törjék magokat üzletek után a konjunktura egymagában is óriási vagyonszaporulatokat eredményezett. Ha az állam ezeknek jórészére ráteszi a kezét, ez ellen nem lehet kifogást emelni és ezért nem lehet sem a forradalmat, sem pedig a köztársaságot okolni. Mindenkinek tisztában kell lennie aziránt, hogy a királyság kormánya is kénytelen lett volna a legkegyetlenebb adótörvényekhez nyulni és ha Szende pénzügyminiszter azt mondja az újságírók előtt tett nyilatkozatában, hogy az adójavaslatok nem fogják a polgárság

rokonérzését a kormány iránt fokozni, vigasztalódjék azzal, hogy az adótörvények történetében egyetlen kormányt sem tudunk, amelyet adóemeléért fáklászenével ünnepeltek volna. És éppen ezért nem tudjuk elhinni azt a hírt, hogy a nagyiparosok, gyárosok és nagytőkések egyik prominens szövetsége éppen az adótörvényeket akarja felhasználni arra, hogy a polgárságban kétségtelenül lappangó elégtelenséget és nyugtalanságot politikai ellenmozgalmak céljaira kihasználja, amely akcióval kapcsolatban már olyan hírek is vannak forgalomban, amelyeknek jelzésétől is tartózkodni kívánunk az ország nyugalma érdekében.

Szó sincs róla, a kormány adóterveit és erre vonatkozó javaslatait is szabad bírálni, sőt kell is. Különösen azért, mert a kormány számos rendelkezésével és intézkedésével nem szerzett jogot arra, hogy vak bizalommal viseltessünk iránta. Kormányzásának módszere tulságosan szenális és csak egy vigasztaló van rendszerében s ez az, hogy amilyen könnyen és hebehurgyán bocsátja ki rendeleteit, oly könnyen vissza is vonja azokat. De ami az adótörvényeket illeti, azokat nem szabad politikai célra kihasználni. A bírálat három szempontból lehetsé-

PRAGMATIZMUS

A SZOBRÁSZATBAN.

A Szabad Lyceum 1918 dec. 18-iki estéjén elmondta Némethy Gyula dr.

Jóllehet minden egyes művészetnek megvan a maga sajátos célja, külön tárgyköre, anyaga és módszere, hogy ne mondjam, technikája, amely szerint alkotásait létrehozza: mind amellet az egyes művészetek között *kapcsolatokat*, átmeneteket is észlelhetünk s gyakran éppen az átmenetekkel lehet legjobban rávilágítani a művészetek jellemző tulajdonságára. A múlt alkalommal rámutattunk azon különbségekre, amelyek a képzőművészetet elválasztják, de egyuttal és nem kevésbé azon kapcsolatokra, amelyek összefűzik ezt a két képzőművészetet. Különös súlytal mutattunk rá azon kölcsönösségre, hogy, míg a két dimenzióú képzőművészet, midőn mélységre, vonal és levegőtávlatra és plaszticitásra törekszik, a három dimenzióú illúzióját akarja megvalósítani, addig a szobrászat, a három dimenzióú művészet, midőn a szobor főlátképének síkjába az alak minél több fontos jellemző vonalait, pontjait belévetíti, (a silhouette-síkba) mintegy két dimenzióra tér vissza, festőiségre töri. Nem tárgyalhattuk, sajnos, a rendelkezésünkre álló szűkebb keretek között a dombormű problémáját, pedig ez érdekes átmenetet képez a síkbrázolás és a domború, tehát a képzőművészet és szobrászat között. Ez áll a legszigorubb stílusú domborművekre,

minők Phidias csodaszép reliefjei, a Pantheon cellója körül, melyek az athéni ünnepi körmenetet ábrázolják, melyek csak kissé emelkednek ki a falsíkból s amelyeknél tájtávlatról szó sem lehet; ez áll a szabadabb felfogású domborművekre, minők Ghiberti gyönyörű domború képei a firenzei baptisterium ércajtáin, melyeket Michel-Angelo méltóknak mondott arra, hogy a menyország ajtai legyenek s melyek már tájat ábrázolnak s távlati illúzióra törekednek. Phidias képszalagja azzal közeledik a képzőművészet felé, hogy alakjai alig emelkednek ki a falsíkból, azzal távolodik el tőle, hogy a tájtávlatot és tájtávlatot perhorreszkálja; Ghiberti domborművének a tájtávlatra törekvés emlékeztet a képzőművészet és az előtérben álló alakok erős domborúsága, sikkból kiemelkedése hangsúlyozza a szobrászati jelleget. Ugyebár itt is teljes a *művészeti kölcsönösség*, szakadatlan az átmenet a két testvér művészet között?

Ezt azonban talán mindenki természetesen, önmagától értetődőre találja. Szobrászat, képzőművészetekhez tartozik: Sokkal felülről és meglepőbb mélyen tisztelt hölgyeim és uraim, ha kölcsönösség tűnik elénk az egymástól távolabb álló, tehát a pillanatnyi és az állandó, az előadó és képzőművészetek egy-egy faja között. És éppen ez az, amire mai előadásomban becses figyelmüket és érdeklődésüket felhívni akarom.

Az előadó művészetek között egyre sem

illik jobban a pillanatnyi nevezet, mint a *színművészetre*. Az a költő, akinek pályája szintén mintha csak egy üstökös villanása lett volna a magyar hírnév égboltján, így énekel:

Egészen más a színész végzete,
Lekötve csügg ő egy rövid billacsén.
Ez a *jelen*: csak erre számolhat.
Mert a jövőhöz semmi köze sincsen.

Ha a jelennek biztos fővényébe
Le nem bocsátá hire horgonyát:
Elmegy nevével az idő hajója,
És menni fog az örökléten át.

Nem tudom olvasta-e Petőfi Schiller prólogját a Wallenstein trilógiához, de ha olvasta is, egészen eredeti módon fejte ki ugyanazon gondolatot a színészet alkotásainak pillanatnyi létéről.

Denn schnell und spurlos geht der Mimen Kunst
Die wunderbare on dem Sinn vorüber,
Wem das Gebild des Meissels, der Gesang
Des dichters nach laktrausenden noch leben.
Hier stirkt der Zauber mit dem Künstler ab
Und wie der Klang verhalbet mit dem Ohr,
Verrantscht des Augenblinks geschavinde Schöpfung

Valaki azt mondhatná: a hangiró, a gramofon megörökíti a szónok és színész vagy énekes hangját; a mozgófénykép a művész alakját, mimikáját, gesztusát, sőt a kinetofon,

ges és szükséges. Az első az, hogy igazságos-e? A második, hogy célravezető-e? A harmadik és legfontosabb, hogy módot nyújt-e úgy az egyének, mint a vállalatoknak, hogy továbbra is dolgoz és az államnak is hasznot hajtó munkásai legyenek? Biztosítja-e, hogy az adóalanyokat csak megnyirják, de nem viszik vágóhídra?

Ebből a három szempontból fogjuk mi is a legszigorúbb kritika alá venni a kormány adójavaslatait, ha majd elénk kerülnek. Mert már most is jelezni kívánjuk, hogy a legelhibázottabb eljárás volna a kormány részéről, ha az adótörvényeket a szakkörök, a közvélemény megkérdezése nélkül, tisztára mint a kormány, hogy úgy mondjuk: egyéni elhatározását oktrojálná.

A ma publikált törvény előfutárja a várható adótörvényeknek. Ehhez csak egy szempontból szólhatnánk hozzá s ez az, hogy célravezető-e? Sajnos, attól kell tartanunk, hogy nem az. A pénzügyminiszter ur azt mondja nyilatkozatában, hogy a régi kormányok az adózás terén az ingatlan vagyont előnyben részesítették az ingó vagyonnal szemben s ezt az igazságtalanságot ő meg akarja szüntetni. Helyes. Minden igazságtalanság megszüntetése helyes. Csak éppen úgy érezzük, hogy a nagy vagyonadó lerovásánál az ingatlan tulajdonosok kerülnek hátrányba, mert a nagy ingó vagyontulajdonosai már a háború tartama alatt, részben rögtön a háború kitörése után gondoskodtak arról, hogy vagyonuk tetemes részét külföldön és semleges államokban helyezték el. Az adóalany egy jórésze tehát már régen kivándorolt s ez az új törvény bottal üti a nyomát. Viszont az ingatlan tulajdonos

nem vehette a hátára a földjét, a házat s a kisebb-nagyobb kibuvási kísérleteket, amelyeket e téren tettek, könnyű ellenőrizni és ellensúlyozni. Most tehát, úgy látszik, ez a kategória kerül hátrányba s így a mai törvény nem-

csak célszerűség, de igazságosság szempontjából is kétségessé válik.

A pénzügyminiszter urra és szakembereire kell rábízunk, találnak-e módot arra, hogy ezek az eltérések közmegnyugvásra intéztesse el.

Az új adótörvény ismertetése.

A hivatalos lap 31 paragrafus alatt közli az új adótörvényt. A törvényhez Exner Kornel pénzügyi államtitkár szakszerű magyarázatot fűzött a következőkben:

Aki az ország területéről akár külföldre, akár csak a megszállott területekre

kivándorol vagy eltávozik, annak azért folytatólagos adófizetési kötelezettsége nemcsak, hogy nem szűnik meg, hanem háromszorosára fokozódik.

A törvény megtiltja minden ingó vagyonnak, készpénznek, értékpapírnak, vagy kincsek engedély nélküli kivitelét, követeléseknek belföldi számlákról külföldi számlákra való átutalását, továbbá tilt és az adózás szempontjából semmisenk nyilvánít minden olyan jogügyletet, amely ingatlan vagyont élők között elajándékoz vagy szétoszt, illetve elidegenít és az adótól való menekülés céljából ingó vagy ingatlan vagyont megterhel. Ilyen jogügyleteket semmisenk tekint akkor is, ha azokat a törvény életbelépése előtt, 1919. január 1. óta kötötték, de nyilvánvalóan az adótól való menekülés céljával.

E rendelkezések biztosítására az új törvény kimondja, hogy

aki külföldre kivándorol, vagy távozik előbbi vagyona értékének 50 százalékát, vagyis a felét, ha pedig vagyona háromszázezer koronát meg-

haladja, 75 százalékát, vagyis háromnegyed részét köteles letenni óvadék gyanánt.

A rendes podgyaszt és ezer koronát meg nem haladó készpénzt akadálytalanul ki lehet vinni külföldre.

A néptörvény rendelkezései nem terjednek ki a külföldön hivatalos minőségben tartózkodó közlisztviselőkre, továbbá azokra, akiknek vagyona háromezer koronánál nem több és végül azokra sem, akik hadifogságba estek. Módot nyújt továbbá a néptörvény arra is, hogy azok, akik állami, közgazdasági, kultur, vagy különös méltánylást érdemlő magánérdekből akarnak külföldre utazni, akadálytalanul elutazhassanak, mert ezeknek az óvadékadás és a háromszorosra fokozott adófizetés kötelezettsége alól a pénzügyminiszter felmentést adhat.

A törvény eredményei végrehajtását célozza az a rendelkezés, hogy külföldi utlevélek csakis az esetben állíthatók ki, ha a pénzügyminiszter azok kiadása ellen előzetesen nem emel kifogást. A pénzügyminiszter az utlevél kiadásához pedig csak akkor fog hozzájárulni, ha a fél az óvadékat már letette.

A tisztviselők kötelesek meggátolni a törvény kijátszását s ha ezt elmulasztják, a hivatali visszaélés vétségét követik el és 1 évig terjedhető fogházzal, minősített esetekben pedig 5 évig terjedhető fogházzal és hivatalvesztéssel büntetendők. Aki az adótól való menekülés céljából vagyonát kiviszi,

Edison legújabb csodája, melyet a végzetes 1914. évi év szedtetén még a boldog béke idejében itt Nagyváradon is bemutattak, egyszerre adja a mozgálatok képét és hangját, de bizony akármilyen mélyen hajtjuk, is meg az elismerés zászlaját Amerika nagy szülőtte előtt, olyan Edison nem születik világra, aki az élő, érző, hűs és vérből való művész egyéniségét lelketlen gép révén áttudná adni a halhatatlanságnak. Gép kattog, színtelen árnyak suhannak: hol van ez az élő művész egy Catalani, Bistori, Duse vagy Irving varázsától?

Technikai mód nincs tehát, nem is lehet a színészet a legpillanatnyibb művészet alkotásának megörökítésére. De van művészeti mód erre?! Anselm Feuerbach a múlt század egyik legkiválóbb német festője, aki egyúttal igazán elsőrangú művészetismerő, erre a kérdésre igennel felel. Szellemes és érdekesítő fejtegetései során kimutatja, hogy a görög szobrászat sok csudált remeke nem egyéb, mint művészi megrögzítése régi görög tragédiák egy-egy jelenetének. Lássunk néhány példát.

Firenzében a Galleria degli Uffizi a világhírű Uffizi-muzeum egyik büszkesége, a Niobidák csoportja a Krisztus előtti negyedik századból, Skopas és Praxiteles korából, esetleg magának Skopasnak műve. Ami a tárgyat illeti, a mitológiából tudjuk, hogy a sok gyermekes thébai királynő, Niobe anyai büszkesége túltengésében magát Latónához, Apolló és Diana anyjához merete hasonlítani. E vakmerőségért Latona két szülőtte lenyilazta Niobe összes gyermekeit, maga

a fájdalommas anya pedig kősziklává változott.

Már Lübke és Schnaase hangsúlyozták, hogy a szoborcsoportban, melynek eredetije egy kisázsiai Apolló templom háromszögletű orom-mezejét tympanonját, a jelenleg is létező másolat a római Apolló Sosianus templomát díszítette, éppen az az érzés nyer kifejezést, amely a tragédiát a görög költészet csúcspontjára emelte, hogy t. i. a földi életben éppen a legnagyobb és legszebb van kitéve legjobban az isteni harag bosszújának. Feuerbach tovább megy. Szerinte a Niobe csoportozat Aschylos vagy Sophocles Niobe tragédiájának egyik jelenetét örökíti meg plasztikus ábrázolásban, mert mindkét tragédiáról feldolgozta a Niobe regét. „Borzalmas, rögtön végzettől meglepetten a legélénkebb mozgásban vannak az alakok, hogy elmeneküljenek vagy egymást megmentésük. Ha azonban figyelemmel vizsgáljuk a menekülő mozgását, először is a fiút, úgy találjuk, hogy azok teatrális hatásra vannak megrögzítve. A leányok mozgása mérsékelt, bájosabb, de lépéseik ritmikusak s az a választékos mód, a nagy ruháikat tartják, hogy a zuzuló nyilak ellen védekezzenek, világosan mutatja, hogy a csoport egy más művészet által előadott jelenet ábrázolása. A görög vázikon táncoló nőalakoknál láthatni hasonló mozdulatokat: a Niobidák mozgása tulajdonképpen a tragikus tánc útja. Többet mondunk. A szerencsétlenség már elkezdődött. Két fiú már elesett. Minden a legélénkebb tevékenységben forrog; még van rá remény, hogy az

a leány elmenekül, hogy az a fiú megmenti szorongatott hugát; a legkisebb leány mintha már menedéket talált volna anyja ölében. De míg a fiúk arcán dac tükröződik s az erő tudata, a leányok egész külsején aggodalom és rétegés: a vétkes anya arcán már a végzet eldőlt. Az a rettenetes bizonyosság ül rajta, hogy az ég bosszúja beteljesedett. Ő már Aeschyles sziklává változandó Niobéja, arca szinte a tragikus álarca emlékeztető. A nevelőben a paedagógusban, aki nem hiányozhatik sehonnai a résztvevő szemlélet, a görög tragédia kórusát ismerhetjük fel. „A megrázó tragédia e zürzavarában, írja maga Lübke is, a gyermekektől az anyákhoz menekül tekintetünk, a fölséges anyához, ki az egész csoport középpontja. Rajta törik meg az eszeveszett menekülés sietsége. De amíg jobbjával mintegy anyai aggodalommal szoritja ölébe menekülő leányát, kevély feje fölfelé fordul; mély fájdalom és lelki emelkedettség csudás vegyületével tekintetében keresi a bosszúzó istennőt, nem hogy irgalomért könyörögjön, mert az hiabavaló volna, nem is, hogy dacoljon, ez gyengeséget árulna el, hanem, hogy hősies megadás-sal fogadja az ekerühetetlen végzetet. Ebben az egy alakban rejlik az engesztelés mindazon szörnyű nyomorúságért, mely őt körüveszi, fölséges megadás emel fel benne et a részvét, az együttérzés azon magaslataira, amelyre a görög tragédiák hangolják a szemlélet.

(Vége köv.)

Általában a kivitelei tialmat kijátsza, a közhiteherviselési kötelezettség megsértésének vétségét (ez új jogi fogalom jogrendszerünkben) követ el

és azt öt évig terjedhető fogházzal, hivatalvesztéssel, politikai jogai gyakorlásának felfüggesztésével és összes vagyona teljes elkobzásáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetik.

Gondatlanság esetén e vétség kétszáz ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Mind e büncselekményekről a rendes büntetőbíró ítélik. A pénzbüntetésekben a pénzügyminiszter a följelentőket jutalomban részesíti.

A városi szeszüzem jövedelme.

A városi tanácsból.

Nagyvárad város tanácsa tegnap tartott ülésében több érdekes és fontos ügyet tárgyalt Rimler Károly polgármester elnöke alatt.

Menteni, amit lehet.

Juricskay Barna tanácsos bejelentette, hogy a tűzérőudvarán levő gépjavitóműhely szerzőmunkáit és 300 darab új löszerszármot, nehogy azok illetéktelen kezekbe kerüljenek, a városi szeszüzem raktárába szállíttatta, a hadügyminiszter által kiküldött megbízott jelenlétében, a miniszter utólagos jóváhagyása mellett. Javasolta, hogy írjon fel a város a miniszterhez a gépjavitóműhely szerzőmunkáinak és a löszerszármotoknak a város tulajdonába bocsátása iránt.

A tanács a bejelentést tudomásul vette s megbízta Juricskay Barna tanácsost, hogy a honvédelmi miniszterhez az előterjesztéseket készítse el.

A német autók átvétele.

Bejelentette Juricskay Barna tanácsos, hogy a német autók átvétele bizottságilag megtörtént. Előzőleg a kormánybiztos a székesfehérvári rendelkezésére bocsátott egy autót s egyet János Gyula tb. főkapitányának bérbeadott, 10000 korona óvadék ellenében. A bejelentést azzal vették tudomásul, hogy a tanácsos ezek szerint 12 autó megörzését vállalta el, felelősség mellett.

A pincérek közvetítése.

Lukács Ödön főjegyző, mint a munkaközvetítő hivatal elnöke, előterjesztést tett a munkaközvetítő hivatal ügykörének tágítására nézve és pedig akként, hogy a hivatal ügyköre a pincérek közvetítését is felölelje.

A tanács az előterjesztéshez képest. ki mondta, hogy a pincérek közvetítését is beiktatja a munkaközvetítő hivatal körébe s felhatalmazta a főjegyzőt, hogy havi 800 K díjazással, egy havi felmondás mellett, egy szakértőt alkalmazzon. Ennek fedezésére a pincérszakszervezet havi 400 koronát megteríti, a még fennmaradó havi 400 K megterítését pedig a pénzügyminisztertől kéri a város.

150.000 K haszon az eceten.

Beterjesztette Juricskay Barna tanácsos a városi szeszüzem múlt évi zárszámadását. A mérleg szerint az ecetüzem tiszta nyereség 150.000 korona.

A tanács örömmel fogadta az előterjesztést s a zárszámadásokat felülvizsgálat céljából kiadták a városi főszámvevőnek.

Szerb tisztok a Himnuszt játszották el Aradon.

Aradon a Központi-kávéházban izgalmas incidens támadt egy román és egy szerb társaság között. A kávéházban kora estétől kezdve egy román társaság mulatott. A románok, akik között két tiszt is ült, állandóan román dalokat játszottak a cigánnyal. Közéjükben ült egy szerb társaság, melynek tagjai az asztalán ülő szerb tisztet mulattatták. A szerb katonatisztnek, ugylátszik, nem nagyon tetszettek a román nóták, mert egyszerre csak magához rendelte a cigányprimást s megparancsolta, hogy magyar nótákat játsszon. A cigányok örömmel tettek eleget a parancsnak. Pár perc múlva az a gavalléros öltötte támadt a szerb tisztnek, hogy eljátszotta a magyar himnuszt. Oda intette a cigányt és a szerb társaság élénk tetszése mellett elegáns gesztussal a magyar himnuszt játszására adott utasítást.

A kávéházi vendégek lelkes éljenzéssel

honorálták a szerb tiszt kedves figyelmeségét és mindenki felállott a Himnuszt hangjaira. Csak a két román tiszt maradt ülve. A román tisztok sajnálatos tüntetése rendkívül kínosan érintette a kávéházi közönséget, amely feltáborodva követelte, hogy a románok is álljanak fel. A tisztok azonban vonakodtak felállani, mire izgalmas szövitá keletkezett, amely már-már elfajult volna, ha megérkezik Vida Vilmos rendőrfelügyelő egy erős őrsjáráttal.

A rendőrtisztviselő hosszas kapacitálás után tudta csak távozásra bírni a zajongó kávéházi vendégeket, akik a záróra dacára sem akartak távozni a kávéházból. Később a két román katonatisztet, akik időközben a szállodában lakó egyik barátjuk szobájába mentek fel, a rendőrfelügyelő a román nemzetigárda laktanyájába kísérte el.

FELHÍVÁS

Nagyvárad-város közönségéhez!

A magyar népköztársaság hadügyminisztere elrendelte a városi és vidéki nemzetőrök átszervezését. Ezen átszervezés következtében úgy Biharmegye mint Nagyvárad-város csakis 160-160 főnyi nemzetőrre tarthat. A nemzetőség részére megállapított díjazások azonban oly csekélyek, hogy ilyen díjazás mellett megbízható nemzetőrök nem jelentkeznek és a parancsnokság még ezen redukált számú nemzetőröset sem tudja fenntartani és megszervezni.

Ily körülmények között a város közönségének elsődrendű érdeke, hogy ezen 160 főnyi átszervezték teljesen megbízható nemzetőség továbbra is fenntartható legyen. A városi tanács a mai napon tartott ülésében elhatározta, a nemzetőség 15 korona napidíjának pótdíjak engedélyezésével 20 ko-

ronára leendő felemelését és ezen pótdíjak utalásához szükséges 25.000 korona havi összeget a tanács adakozás útján szándékozik összegyűjteni. A város tanácsának felhatalmazása alapján felhívom tehát Nagyvárad-város közönségét, de főleg a tehetősebb polgárokat, pénzintézeteket, gyárakat és ipartelepeket, hogy nagyobb összegű adományokkal tegyék lehetővé ezen nemzetőség fenntartását és lehetőleg további működésének biztosítását.

Remélem és hiszem, hogy a város közönsége megérti felhívásom komoly voltát és igyekezni fog felajánlani hozzájárulását ezen pótdíjak előteremtéséhez.

Felajánlott összegek befizethetők a polgármesteri hivatalban I. em. 2. sz. a. hál nyugtáztatnak és hirtalpig is nyilvánosan elszámoltatnak.

Nagyvárad, 1919. évi jan. 3.

Rimler Károly s. k.
polgármester.

Megalakult az új katonai esküdtszék

Az új fegyelmi szabályzat.

A Budapestről kiküldött katonatanácsbizottság tegnap az állomásparancsnokság tudtával tiszti gyűlést hívott össze a városi háza közgyűlési termébe. A gyűlés célja az volt, hogy áthidalják a tisztikar és a legénység közötti látszólagos ellentéteket, továbbá a katonai esküdtszék megalakítása.

A gyűlésen Balogh Barna alezredes elnököt s Abt Albin gádfőhadnagy mint társelnök szerepelt mellette. Felszólalt Földi Lajos, a pesti katonatanács kiküldötte, Gábor Dezső, a nagyvárad Murkástanács delegáltja és több tiszt. A tisztok a gyűlés elé hozták sérelmeiket.

Gábor Dezső kérte a tisztokat, hogy se a múltak bűneit, se a mai nehéz helyzet elszigetelt eseteit ne gördítsék a szilárd kialakulás elé és keressék a békés együttműködés lehetőségét. Indítványozta, hogy a vitás kérdések elintézésére küldjenek ki egy háromtagú bizottságot (egy tiszt, egy Murkástanács tag és egy Katonatanács tag). Ezt az indítványt el is fogadták.

Ezután áttértek az esküdtszék megalakítására. A tagokat titkos szavazás útján választották meg. Abt Albin ismertette az esküdtszék formai összetételét és hatáskörét. Az esküdtszék áll 7 rendes és 7 pótdíjból.

A budapesti helyőrségi kórház fogtechnikai laboratóriumának, mint volt vezetője hosszú katonai szolgálat után hazaérkeztem s a műtermem vezetését átvettem, ahol a legmodernebb és legkomplikáltabb munkát: fogigazító gépet, kassettás fogat, öntött aranyhidat és tartós fogtöméseket készítek.

BERDACH JENŐ

áll. vizsg. fogtechnikus.

TELEFON: 10-50.

Elnökét esetről esetre választja. Tagjai közül hármat közvelenül a tisztikar választ, négyet pedig a legénység a tisztikarból olyanformán, hogy alosztályok szerint választ a legénység 4 bizalmiférfit s ezek aztán közös ülésen választják a többi 4 rendes és 4 pótagot.

A tiszti esküdtzék hatásköre csak a tisztekre terjed ki. A régi becsületügyi választmány és becsületbíróóság beolvasznak az esküdtzékbe. Mandátumuk egyelőre február 15-ig tart.

A titkos választáson a következő tisztek kerültek az első esküdtzékbe: *Dutkay* őrnagy, *Kanász* őrnagy, *Zechentmayer* százados, *Bozóky* főhadnagy, *Kenéz* és *Bujdosó* hadnagyok és *Molnár* zászlós.

A tiszti esküdtzékétől függetlenül működik a legénységi esküdtzék, amely a végrehajtó bizottság legénységi tagjaiból alakul meg.

A gyűlésen érvényre emelték a közös bizalmi rendszert is. A bizalmi tanács összetétele ezután a tisztikar, a legénység, a Munkástanács és a Katonatanács delegáltjából fog állani.

Az új szolgálati szabályzat.

A Katonatanács azon céltől indítva, hogy a hadseregben az önfegyelmet megvalósítsa, utasítja a bizalmitestületeket a következők végrehajtására:

1. Köteles minden katona 8-tól 11-ig, délután 2—5-ig a laktanya helyiségében tartózkodni. Az ezen idő alatt egy óra fegyvergyakorlatot kell végeznie. A kiadott munkát minden körülmények között elvégezni. Az oktató előadásokat meghallgatni.
 2. A kiirt szolgálatokat pontosan és lelkiismeretesen elvégezni.
 3. A töltények céltalan pazarlásáért minden egyes darabért 10 korona pénzbírság jár.
 4. A szolgálat megtagadásáért, valamint a foglalkozási idő alatt jogosulatlan távolléásáért az esküdtzéknek jogában áll elővezetést és őrizetbe vételt elrendelni.
 5. Az esküdtzék oly határozatot hozhat, mely szerint a vádlott büntetésének kitörése után a hadsereg kötelékéből kizárandó, illetve tartósan szabadságolendő.
 6. Minden büntetés parancsban nyilvánosságra hozandó.
 7. A bizalmiférfiak mindennap kötelesek a szakaszoknál panaszfölvételt végezni és arról a bizalmi irodában délután 4—6 óra között jelentést tenni.
 8. Az esküdtzék tagjai hetenkint háromszor ugymint kedd, csütörtök és szombati napokon (10—11 óra között) a századoknál kötelesek kihallgatást végezni.
 9. A bizalmiférfiak köteleességük mulasztása esetén tisztségüktől felmentendők és az esküdtzék előtt felelősségre vonandók.
- Mindezek, kik ezen szabályoknak nem vetik magukat alá, azonnal tartósan szabadságolendók minden illeték nélkül.

* **Jön liszt Szalontáról.** A nagyváradi élelmezési hivatal azt az értesítést kapta Nagyszalontáról, hogy ők is tördnek a város élelmezésével és távol áll tőlük az a szándék, hogy főfőslégőket meg ne osszák a nélkülözö vidékekkel. Szalontán most is fekete kenyeret esznek, míg Váradon kalácsot árulnak az utcán (Zöldfa-utca és a Nagypiac tér sarkán) s a kávéházakban is hófehér kenyeret szolgálnak ki. Mindemellett ők felajánlják a szalontai malmok összes lisztvámjait. Ezt bármikor készek szállítani. A 700 nemzetőrrre vonatkozólag pedig annak a közlésére kérték meg bennünket, hogy ezek mind polgárőrök.

A csehek letartóztatták a nyitrai püspököt.

Budapest, január 4. (Saját tudósítónktól.) *Bartos* nyitrai kormánybiztos ma a következő távirati jelentést küldte a hadügyminisztériumba:

— Gróf *Batthyány Vilmos* nyitrai püspököt a csehek letartóztatták és őrizetben tartják, Nyitráról való eltávozásában akadályozzák. Sürgős intézkedést kérek szabadon bocsátása és eltávozhatása érdekében.

A hadügyminiszter a külügyminiszterrel egyetértőleg haladéktalan közbe lépésre kérte a francia fegyverszüneti bizottságot.

Az antant felmondja a fegyverszünetet

Budapest, január 4. (Saját tudósítónktól.) *Bernből* jelentik: A Humanite szerint *Pichon* a kamara külügyi bizottságában azt a kijelentést tette, hogy az antant attól tart, hogy kénytelen lesz felmondani a fegyverszünetet.

Felemelték a rendőrök fizetését.

Az a rendőrökülötséggel, amely decemberben dr *Dayka* Endre vezetésével Nagy Vince belügyminisztert felkereste, hogy a nagyváradi rendőrség fizetésének ügyét rendezze, nagyon eredményes munkát végezett. A belügyminiszter, aki a legnagyobb figyelemmel hallgatta meg a deputáció előterjesztését, megígérte, hogy rövid idő alatt teljesíteni fogja a fizetés rendezésére irányuló kérést.

Az ígért tegnap már valóra is vált. Megérkezett Nagy Vince rendelete, amely országos alapelveket fektet fel, a nagyváradi rendőrszemélyzet fizetését a budapesti rendőrszemélyzet fizetésének 90 százalékában, a tisztviselők fizetését pedig a budapestiek illetményeinek 80 százalékában alapította meg.

A budapesti államrendőrségnél a fizetéseket a következőkben állapította meg a belügyminiszter:

- Rendőrfőkapitány évi 18.600 korona, főkapitányhelyettes 14.000 korona, rendőrkapitány 10.600 korona, fogalmazó, rendőrfelügyelő 6580 korona, rendőrtiszt 7280 korona, fogalmazó, gyakornok 4600 korona fizetést kap. A rendőrmester fizetése 8300 korona, ellenőr 7400 korona, I. osztályú rendőr 6300 korona, II. osztályú rendőr 5300 korona, szolgáké 3600 korona. Tenát a nagyváradi fizetéseket e dotációk arányában szabják meg.
- A rendelet szabályozza a színházakban, mozgófényképszínházakban és egyéb műtávirányos helyeken ellátott rendőri szolgálatért járó díjazásokért is. Az ilyen esetekben a rendőrszolgálat díja a vállalkozó terhére az ellenőrző főtisztviselő részére 5 korona, az ügyeletet ellátó rendőrtisztviselő részére 15 korona, a detektív, rendőrtiszt, vagy rendőr részére 10 korona. Az éjjeli ügyeleti szolgálat díja rendőrtisztviselő részére esetenként 20 korona, detektív és biztos részére 15 korona, altiszt és rendőr számára 10 korona.

A fizetések január 1-től folyósítandók, sőt, ha a városnak a fizetések eszközzésére elegendő pénz nem áll rendelkezésére, a belügyminiszter a hiányzó összeget távirati uton folyósítja.

FELMONDTAK az anti jegyzőnek.

Ant község jegyzője tegnap a Bihar-megyei Nemzeti Tanácsnál panaszt tett, mert az anti Nemzeti Tanács az élelmezés és a hadisegély kiosztás körül felmerült panaszok folytán felmondott neki. Fegyelmi vizsgálatot is kért maga ellen a jegyző, hogy az elapptalan vádak alól tisztázhassa magát. A megyei Nemzeti Tanács áttette az ügyet dr *Ágoston Péter* kormánybiztoshoz és egyben jelentést tett az ügyről a jegyzők országos kormánybiztosának is, akitől Ant községbe az elbocsátott jegyző helyébe helyettesítést kért.

Ezzel kapcsolatosan megemlítjük a céckei jegyző esetét is, amely egy kicsit komplikáltabb. Céckén ugyanis megalakult a román Nemzeti Tanács, amelynek első dolga volt Wesselényi Kálmán körjegyzőt elbocsátani és helyette új jegyzőt választani. A biharmegyei román Nemzeti Tanács pedig kiküldött egy főhadnagyot, akinek kötelessége Krecz élesdi szolgabíróval Wesselényi ellen a vizsgálatot lefolytatni. A vizsgálat a közügyek vezetése, a hadisegély kiosztása és más hivatalos funkció ellen felmerült kifogások tárgyában most van folyamatban. Wesselényi Keszthelyi Zoltán megyei főjegyzőnek jelentette be az esetet azzal, hogy a román Nemzeti Tanács által megejtett jegyzőválasztást nem tartja jogosnak, ami természetesen is, mert a céckei és biharmegyei Nemzeti Tanács intézkedése nyilvánvaló beavatkozás a magyar közigazgatásba.

HIRES

A diadalmas Amerika.

Ujból felhívjuk a közönség figyelmét a Kath. Kör mai, vasárnapi és holnapi, hétfői előadására. A két előadás címe: „A diadalmas Amerika.” A vasárnapi előadás megismerteti Amerika történetével, az észak-amerikai szabadságharcral, a rabszolgaháborúval, a fehérék és a színesek harcival. Látni fogjuk Amerika csodás természeti szépségeit, gazdasági nagyságát, nagyszerű erejének forrásait, megismerkedünk a bevándorlott és őslakó amerikaiakkal. Mintegy 150 szebbnél szebb színes kép fogja élni-teni az előadást, közben pedig a következő *mozgóképek* kerülnek színre: Az Amerikai leány, a Hódítók, Cow-boy-bravurok, Az őserdők veszedelmei. A hétfői előadás a mai Amerika életét mutatja be. Látni fogjuk a hatalmas gyárakat, az amerikai milliárdosokat és óriási gazdasági harcaikat, megismerkedünk New Yorkkal, az amerikai politikai küzdelmekkel és az amerikai nőkkel. A *mozgóképek* címe: Idill az aranyásóknál, Amerikai multságok, Az amerikai ujságíró. Mindkét előadást *Krüger* Aladár fogja tartani. Mindkét előadás pontosan délután 5 órakor kezdődik, pénztárnyitás fél ötkor, a Népszövetségi csoportvezető-rendezőket szíveskedjenek négy órakor megjelenni. Belépti díj: zsöllye és fentartott helyek 1 korona, a többi ülőhelyekre a Kath. Kör tagjai részére negyven fillér, másoknak hatvan fillér. Állóhely öven fillér. Minthogy a két ünnepnap

pon a népszövetségi mozi előadást most nem tart, a két vetülő estére a Kath. Népszövetség tagjai is hivatalosak.

Vizkereszt — Háromkirályok napja.

A római katolikus egyház holnap, hétfőn ünnepli a háromkirályok ünnepét. A távol Kelede, Arabia, Perzsia egén csillag támadt, mely szokatlan fényvel, hívogatólag jelezte annak eljövételét, akit Tacitus és Szeutonius szerint az egész kelet vár.

A szent királyok követik a hívó jelt s elhozták ajándékaikat imádatuk jeléül, leborulva imádták az isteni kiadest.

Az egyház ma tartja a vizszentelést, ahonnan az ünnep nevét vette. Kegyeletes szokás e napon a házzsentelés, mikor a háromkirály nevének kezdő betűivel: G. M. B. jelölik meg az ajtókat.

Az összes templomokban ünnepélyes szentmisek lesznek. A székesegyházban dél előtt 9 órakor lesz az ünnepélyes szentmise és szentbeszéd.

Lapunk legközelebbi száma az ünnep miatt szerdán reggel jelenik meg.

* A vámszemélyzet magasabb fizetést kér. Nagyvárad város vámbivatalának személyzete évek óta kéri helyzetének javítását. A vámszemélyzet nemcsak igen terhes szolgálatot végez, de a város egyik legnagyobb jövedelmezt hajtó ügyosztályának pénzkezelője is, ahol a város érdeke, hogy teljesen megbízhatók legyenek az alkalmazottak s a nyomor ne hajtja bele őket a hiútlenségbe. A városnál azonban mindig süket fülekre talált a helyzetük javítása céljából beadott kérelem, sőt még évek óta annyira sem méltatták a beadott kérvényeket, hogy elintézzék. Mint értesülünk, most a vámszemélyzet is megmozdult. Gyűlést tartottak, amelyen elhatározták, hogy egységesen lépnek fel s olyan díjazást kérnek, amelyből maguk és családjuk megélethessék. Valószínű, hogy kérésük ezuttal megvalósításra talál s emberségesebb díjazásban részesítik őket, mint eddig.

* Hadapródok felvétele. A magyar hadügyminiszter értesítette Nagyvárad városát, hogy a nagyvárad hadapródiskola első évfolyamára a város által tett és most megüresedett két alapítványi helyre a törvényhatóság által bemutatott Kovács Béla és Petry Béla vétettek fel. A hadügyminiszter ezen leirata 1918. dec. 10 én kelet.

* Köszönet. A Kat. Növédő egyesület elnöksége ezuton mond hálás köszönetet a nagyvárad sörgyár r. t. igazgatóságának 200 korona adományáért.

* Megkezdődnek a tanítások. A nagyvárad premontrai főgimnáziumban a tanítás kedden, folyó hó 7-én kezdődik.

Nagyvárad város által fentartott összes községi elemi és polgári iskolákban a rendszeres tanítás folyó hó 7-én, kedden megkezdődik.

A községi elemi és polgáriskolákban s az összes községi iskolákban kedden, január 7-én megkezdik a tanítást.

A rom. kath. tanítóképző mellett fennálló elemi gyakorló iskolában szerdán, jan. 8-án kezdik meg a tanítást.

* Karácsonyi szabadságra mennek a román katonák. Az Erdélyt megszálló román csapatok parancsnoksága a katonáknak egy heti szabadságot adott a karácsonyi ünnepekre való tekintettel. A szabadságolás két turnusban történik. Ennek a rendeletnek következményeként kisebb-nagyobb csoportokban özönlének haza a megszállott városokból és községekből a román hadsereg katonái.

— Mindaddig, amíg a katonák vissza nem térnek Romániából — mondta tegnap dr. Tulbure György — Nagyvárad megszállásáról nem lehet szó, különben is azt olvastam a mai lapokban, hogy új demarkációs vonalat állapítottak meg, amelybe Nagyvárad nem esik bele. Erről azonban a román nemzeti tanácsnak mindezeideig hivatalos értesülése nincs.

* Propaganda iratok a városi könyvtárban. A városi könyvtárba a forradalommal kapcsolatos könyvek, röpiratok és propaganda kiadványok megérkeztek s azok az olvasók rendelkezésére állanak.

* A városi alkalmazottak intézőbizottságának gyűlése. Dr. Thury László elnök folyó hó 6-án, délelőtti 11 órára értekezletre hívja ezuton is a városi alkalmazottak szövetségének intézőbizottságát. A gyűlés a városháza tanácstermében lesz.

* A mentők működése a múlt évben. A nagyvárad mentők csendben, minden reklám nélkül igen szép és áldásos munkát végeznek naponként. A közönség sűrűn látja a vörös keresztos kocsival a mentőket, de alig van fogalma arról, hogy hány ember életét mentik meg ezek a derék emberek gyorssegélynyújtásukkal. A múlt évben végzett munkájukról összeállított kimutatás szerint az 1918. évben közreműködtek: 349 sebzés és sérülésnél, 690 hirtelen rosszullet és betegedésnél, 86 egyéb bajoknál, 29 öngyilkosság és kísérletnél, összesen 1147 beteget szállítottak. A mozgóórság 444 esetben 981 hadjáratban sérült katonát szállítottak a különféle kórházakba. Segélyt nyújtottak 296 férfi, 294 nő és 31 gyermeknek, összesen 1182 egyénnek.

Aminisztérium jelentése a csapatok előnyomulásáról

Budapest, jan. 4. (Saját tudósítónktól.) A megszálló csapatok mozgulatairól a hadügyminisztérium szombaton a következő jelentést adta ki:

— Pozsonytól délre Ligetfalunál a Duna déli partját cseh csapatok tartják megszállva. A csehek Pozsonyszőlősnél megkezdtek előnyomulásukat kelet felé a Po-

zsony Galánta vasutvonal mentén. A Zólyom felől előretolt csapatok megszállták Lonscot.

— A Mura folyótól északra eső területen fosztogató délszláv bandákat a nemzetőrség és csendőrség szétverte, Muraszombatot visszafoglaltuk.

Erdélyben nem történt lényegesebb változás.

Cseh csapatok nem kelnek át a Duna déli partjára.

Csehországnak Jugoszláviával nem lesz összeköttetése.

Budapest, jan. 4. (Saját tudósítónktól.) Budapestről jelentik: Festetich hadügyminiszter ma délelőtti a következő szenzációs kijelentést tette a „Nap" munkatársai előtt:

— A mai nap legfontosabb eseménye, hogy a csehek és jugoszlávok álma a negyven kilométeres korridort illetőleg, amely Csehországból Magyarország testén át a

délszláv államhoz, illetve az Adriához vezetne: teljesen megbukott. A csehek Pozsonynál átkeltek a Dunán, de visszavertük őket s ezután megállapodás jött létre közöttük és közöttünk, amely szerint a csehek többet nem kelnek át a Dunán. A Duna vasuti hidjának északi részén most cseh katonák állt, a déli részén pedig magyar katonák.

A ministertanács elfogadta a földreform 16 szakaszát

Budapest, január 4. (Saját tudósítónktól.) A mai ministertanács a földreformmal foglalkozott és a javaslatot pontról pontra beható tárgyalás alá vette. Délután három órakor, amikor a tizenkettedik pontot tárgyalták, a tanácskozást félbeszakították. Délután négy órakor ült ismét össze a ministertanács a döntéséről valószínűleg késő délután, vagy az éj folyamán fogja meghozni.

* Budapest, január 4. (Saját tudósítónktól.) A délelőtti 10 órakor kezdődött ministertanács este fél 8 óráig tartott s tárgyalta és elfogadta a földreformra vonatkozó törvényjavaslat első tizenhat szakaszát, ekkor a tanácskozás folytatását holnapra halasztották.

Kommunista bányászok zendülése Salgótarjánban.

Budapest, január 4. (Saját tudósítónktól.) Salgótarjánban súlyosabb természetű zendülés ütött ki. A szénbányák kommunista érzelmű munkásai és a környék tót származású csöcseléke felfegyverkezve megtámadta, feltörte és kifosztotta a város boltjait és üzleteit. A kormányhoz érkezett egyik távirat szerint a bányászok birtokukba kerítették a bányagazgatóság épületeit, a postát és távirót, valamint a vasutat is, az alkalmazottakat lelővéssel fenyegették meg, ha Budapestre hírt adnak. A fosztogatók és a lakosság között sok helyen véres összeü-

közésre került a sor, amelyeknek hírszerint számos sebesültje és halottja is van. A kormány tudomást szerezvén az eseményekről, nyomban intézkedett megfelelő karantallom kirendeléséről. Festetich hadügyminiszter ma délután három órakor matróz-különítményt indított különvonaton Salgótarjánba s intézkedés történt, hogy Hatvanból megfelelő gépfegyveres csapat induljon a zendülés leverésére. A zendülés ügye a 8 Órai Ujság értesülése szerint a mai ministertanácsban is szóba került.

* **Ki utazik szenzációkban?** A helybeli szociáldemokrata lap azt írta rólunk, hogy szenzációhajászatra vdtuk magunkat azzal, hogy megkérdeztük a szocialista bizalmiférlt arra vonatkozólag, hogy bolsevik alapon áll-e a párt vagy sem. Továbbá azt, hogy a bizalmiférl kijelentette volna, hogy ő polgári lapnak intervjut nem ad. A Munkás-újság ez utóbbi állítása valószínűleg a cikk írójának fantasztikus elbizakodottsága. A bizalmiférl sokkal szerényebb, mint ő és egyáltalán nem képzeli magát szuverénnek, mint a cikk írója. Bizonyíték rá a megjelent nyilatkozat, amely ugyan kitérő választ adott a felvetett kérdésre, de a polgárság előtt tisztázta a dolgot. Egy bizalmiférl nyilatkozatát pedig szenzációhajászatnak deklarálni nem egyéb nagyképűség. A Munkásújság nincs tisztában azzal, hogy mi a szenzációhajászat. Szenzációhajászat például a Munkásújság múlt számában megjelent „Egészen olcsó ruhák” című cikk, amelynek a rektifikálásával egész héten át találkozunk a lapokban, a tegnapi Munkásújság pedig szintén töredelmesen beismeri, hogy alaptalanul rohant két váradl embernek. A két meghurcolt ur, dr. Bárdos Imre ügyvéd és Aszódy Mihály kereskedő teljes elégtételt kapott. Működött csodálkozunk, hogy ilyen meghurcolásokhoz dr. Katz Lipót odaadja a lapnak a nevét, mint főszerkesztőt. — Itt említjük meg, hogy a Munkás Újság szerkesztőségében változás történt. A lap előző lekerült dr. Katz Lipót neve. Érdeklődésünkre azt az információt kaptuk, hogy ez a Munkásújság határozata, mivel a lapot szerkesztőbizottság és nem egyének szerkesztik. — Dr. Katz Lipótban egyik kiváló újságíró kollegánkat veszítettük el és mélyen fálalnánk, ha újságírói karrierjét az a körülmény törte volna ketté, hogy őt a Tiszántúll meghurcolta.

* **Ingyenfát kapott a tartalékos tisztek szabadszervezete.** Leöchev Kálmán honvéd alezredes, a leszerelt tartalékos és néptelkélő tisztek szabadszervezetének 8 vagon fát ingyen és 12 vagon köbméterenkint 20 koronáért adott át. Ezeideig Leöchev alezredes volt az egyetlen, aki a leszerelt tisztek szabadszervezetét jóskaratu támogatásban részesítette.

* **A Népszövetségi Hangya fogyasztási szövetkezet kéri azokat a tagokat, kik még nem fizették be teljesen a jegyzett részvények összegét, hogy a hátrányt kiegyenlíteni sziveskedjenek.** Befizetni lehet minden nap délelőtt 9—12 óráig és délután 3—6 óráig a Népszövetségi Hitelszövetkezetben.

* **Adomány.** A Magyarországi Munkások Rókkant és Nyugdíjgyulete 112. számú helybeli fiókjának az özvegy- és árvaalapját az újév alkalmával adományukkal a következők növelték: Gróf Széchenyi Miklós megyéspüspök 200 kor., dr. Bundala Mihály nagyprépost 100 kor., Spett Gyula, dr. Karácsonyi János, Kollányi Ferenc, Gróf Ferenc, dr. Vucskics Gyula, Szirmai Árpád, Csaponyi Ignác, Lopussny Gyula és Gresinczy Antal kanonokok 20—20 koronával. A nemesszívű adományozóknak ezton is hálás köszönetet mond az előzőleg.

* **Esküvő.** Csák László banktisztviselő, néhai Csák Máthé ref. lelkész fia, tegnap tartotta esküvőjét Doby Erzsébettel, Doby József lakkereskedő keves, szép leányával.

* **Gyakorló kolon.** A Kath Legényegylet folyó hó 5-étől kezdve minden vasárnap d. u. 3—6-ig zártkörű gyakorló kolon-délután rendez.

* **Gépjárműszakértő kinevezése.** A belügyminiszter értesítette Nagyvárad városát, hogy hivatalos gépjárműkerületi szakértővé Nagyvárad székhellyel Egyedi Andor oklev. gépészmérnök, állami főmérnököt nevezte ki. Működési kerülete Nagyvárad város, Bihar- és Szilágymegyére terjed ki. — Felhívta a kinevezett szakértőt, hogy a székhelye szerint illetékes rendőrkapitányi hivattal lépjen érintkezésbe.

* **Szabó iparosok gyűlése.** Felkérem az ipartestület kötelekébe tartozó összes szabó iparosokat, hogy rendkívül fontos szakosztályi gyűlésre f. hó 6-án, este 7 órakor az ipartestület helyiségében teljes számban megjelenni sziveskedjenek. Tisztelettel: Holdy Sándor, iparos tanácselnök.

* **Hentes és mészáros iparosok gyűlése.** Felkérem az ipartestület kötelekébe tartozó összes húsiparosokat, hogy rendkívül fontos ügyben f. hó 6-án d. u. 5 órakor az ipartestület helyiségében értekezletre megjelenni sziveskedjenek. — Tisztelettel: Holdy Sándor iparos tanácselnök.

* **Halálozások.** Lányi Sándor, az Osztrák Magyar Bank nagyváradi fiókjának felülvizsgáló tisztviselője, hosszabb betegség után elhunyt. Temetése ma, vasárnap, január 5-én délelőtt 11 órakor megy végbe a Bihar-megyei kórházból. Vele Pribék László nyug. műv. ellenér élete 81. évében elhunyt. Temetése ma, vasárnap, január 5-én háromnegyed 2 órakor lesz a Szantáló utca 6. számú háztól.

* **A halott asszony becsülete.** J. P. kövezőségét felesége négy hónappal ezelőtt öngyilkosságot követett el. A fiatal szép asszony rövid kinlódás után meghalt. Az öngyilkosság oka állítólag az volt, hogy egy hadnaggyal, B. I. vel meggyanúsították és a véletlen körülmények, hamis, félremagyarázható tárgyi bizonyítékok sulya alatt az asszony összeroppant és inkább a halált választotta, minthogy a gyanu végigkísérje egész életén. A hadnagy is tudott a rágalomról. Tegnap délután, hogy tisztázza a halott asszonyt és önmagát, az Ezredémemléktérre, a Szacs-vay-szobor elé hívta a férjét. J. P. meg is jelent a találkozáson, azonban a szemorv, tragikus emlékek olyan erővel rohanták meg, hogy rövid szóváltás után revolvert rántott és háromszor rálőtt a hadnaggyra. A golyók nem találtak. J. P. kövezőségét előállították a rendőrségen, ahol kihallgatása után őrizethe vették.

* **Akik nem szolgáltatták be a felesleges ruhákat.** A leszerelő katonák felruházása végett indított akció folyamán egyes kerületektől számosan elmulasztottak ruhabezolgáltatási kötelezettségüknek eleget tenni. Mielőtt még szigorubb rendszabályok léptetnének életbe, felhívom mindazokat, akik beszoolgáltatási kötelezettségüknek eddig még eleget nem tettek, hogy 1919. január hó 7-én és 8-án a Három Rózsában (Heltai és Lakatos-utcák sarkán) levő bizottságnál beszoolgáltatási kötelezettségüknek tegyenek eleget. Figyelmebe ajánlom az érdekelteknek, hogy a hadügyminiszteri rendelet szerint tekintet nélkül a meglevő ruhaneműkészlet mennyiségére attól, aki beszoolgáltatási kötelezettségének vagy nem, vagy nem megfelelőleg tesz eleget, egy öltöny ruhán és egy pár cipőn kívül, a többi ruhanemű és lábbeli elkobozható. Nagyvárad, 1919. jan. hó 3-án. Lukács Ödön polgármesterhelyettes.

* **Áthelyezés.** Devzsy Gyula nagyváradi Máv hivattalnokot az államvasutak igazgatósága, a budapesti központi üzletvezetőséghez helyezte át és a szocialis ügyek vezetőségével bizta meg.

* **Petróleumkiosztás az iparosoknak.** Értesítem a testület kötelekébe tartozó összes iparosokat, kiknek iparuk vitelében a petróleum nélkülözhetetlen, hogy a petróleumkiosztás utalványainak ellenében folyó hó 7-én, azaz kedden veszi kezdetét és a hivatalos órák alatt, délelőtt 8—2-ig tart szerdán délig. Kérem a petróleum igénylőket, hogy testületi tagsági könyvecskéiket és a várostól kapott petróleumjegyet okvetlenül hozzák magukkal, mert enélkül a hivatal utalványt nem adhat. Tisztelettel Holdy Sándor, iparostanács elnök.

* **Orvosi hir.** Dr. Krausz Irén fogorvos ismét Rimanóczy-ut 12 szám alatti rendel.

* **Bleyerné Garzó Adél vezetése alatt álló zeneiskola a zongoratanaszékre Balogh Márta áll kép. zenetanárnőt, Szendy mester kiváló nagytehetségű növendékét szerződtette.**

* **Városi alkalmazottak közéletmezési szakcsoportjának vezetősége és bizalmi emberei vasárnap, 5-én délután 3 órakor nagyon fontos ügyben az új Munkásotthonban (Kereskedelmi Csarnok) ülést tart. Senki se hiányozzon.**

Színház.

A színház műsora:

Vasárnap délután: Császár katonái.
Vasárnap este: Médi. (előszór.)
Hétfő: d. u. Művészet.
Kedd: Médi.
Szerda: Médi.
Csütörtök: Pacsirta (bérletszünet).
Péntek: Tosca.

Császár katonái helyett ma vasárnap d. u. a Sárga Liliom megy.

Médi. A Schubert dalokból összeállított bájos operett Erdélyi Miklós kiváló rendezésében szerdáig bezárólag szerepel a repertoiron. A mai vasárnapi bemutatónak, melynek vezető szerepét Aggházy, Horváto Nusi, Békefiné, Jóska Mici, Dajka Margit, Péreyné, Gróf László, Stoll, Madas és Szigeti Jenő (Tahóll) adják, kétségkívül maradandó sikere lesz a várasi előadásban. A zenekart Szathmáry Endre kitűnő karmester vezényli.
Pacsirta. Lehár pompás operettje eghét csütörtökjén bérletszünetben megy.

Bérlők figyelmébe. A színházi bérletciklus első fele folyó hó 10-én lejár. Az igazgatóság tisztelettel felkéri azokat a bérlőket, akik bérletüket megtartani óhajtják, hogy a további bérleti összeg befizetése iránt intézkedni sziveskedjenek. Befizetések csütörtöktől kezdve eszközölhetők naponta délelőtt 9 órától fél 1 óráig, délután 3 órától 5 óráig. Tekintve, hogy a helyárák időközben 15 százalékkal megrágtak, a bérleti összegek is ebben az arányban emelkedtek.

MOZI.

Szenzációs kalandordráma az Apollóban. Az ocdán ezüstje csillog és az amerikai prairi hangulata vibrál a pompás filmcímelyet ma fényes új műsorán a legérdekesebb újdonságok keretében hoz színre az Apolló. Amerika leánya a címe a minden ízében eredeti és tipikusan yankee filmnek, amely a legizgatóbb kalandordramák sorából való. A farmer aki a tengerkerbácsolta kis szigeten borzasztó ciklon veszedelme közben elveszti leányát. Egy vakmerő kalandor rabolja el, aki réme lesz New-Yorknak. A leányt száz izgalmas kaland után a hűséges régi néger szolgálja menti meg. A film bizonyára eseménye lesz a mai napnak.

VIGADÓ MOZGÓ- SZÍNHÁZ	6-án
	Doktor Nevpon
Hétköznap 4, szombat, vasárnap 2 órai kezdettel.	

Főszerkesztő: FOLLMANN GÉZA. A szerkesztésért felelős: HILF LÁSZLÓ.

APOLLO mozgó- színház	6-án I. Amerika leánya. Hétköznap 4, szombat, vasárnap 2 órai kezdettel.
URANIA mozgó- színház	6-án Félmillió bankrablás. Hétköznap 4, szombat, vasárnap 2 órai kezdettel.

Nyilttér

Dr. Popity János
ügyvédi irodáját
Rákóczi-ut 55/a. (II. kapu, II. em.)
ismét megnyitotta.
TELEFONSZÁM: 16-57.

Mocsáry Sándor
törv. bej. cég.

Villany-, gáz- és víz-
vezetékszerelő, bronz-
műves, bádogos, lakat-
os, műszerész és gal-
vanizáló. Irógép-, ke-
rékpár-, grammofon-
javító és nikkelező.

Iroda és raktár:
Zöldfa-utca 8. Telefon 1404.
Ipartelep:
Szent János-u. 22. Telefon 532

IZSÁK LIDIA

Elsőrendű
fűzőszalon
NAGYVÁRAD,
Nagy Sándor-u. 1.
Parkszálloda épületében

Interurbán telefon:
11-53 szám.

A Szigligeti-színház mű-
vésznőinek egyedüli fűző
szállítója.

Tisztításokat és átala-
kításokat elvállalunk.
Fűzők mérték után a
legrövidebb idő alatt el-
készítetnek.

Eladó
szőlőoltványok
1 és 2 évesek
amerikai és hazai vesszők

Arjegyzéket küld és telepítéseket
vállal:
Molnár Mihály
Abaujszántó.

APRÓ HIRODETÉSEK.

Államnév az ára 20 fillér, vastagabb betűvel 40
fillér. Legkisebb apróhirdetés ára 2 korona. Apró-
hirdetések díja előre fizetendő.

Tanítónő
elemi és polgári iskolai
tanulók tanítására vál-
lalkozik. Cim a kiadóban.

Eladó
2 pulituros szekrény és
ágy, Kossuth-u. 12.

Bérbeadó
érmelléken 25 hold föld,
miután vasutállomás és
víz mellett fekszik, al-
kalmas bogárkertészetre
Ugyanott 102 hliter ki-
váló új bor is eladó.
Cim: állami közjegyzőné
Kólv (Biharmegye)

Éjjeli portásnak
németül is tudó, óvadék-
képes intelligens férfi
alkalmazást nyerhet a
Parkszállóban.

Fűszeres-tanulókat
fizetéssel felvesszünk
Nagyvárad Tisztvislek
Fogyasztási Szövetke-
zete, Rákóczi-ut 7-

Portörölők
és padlótörölők darabja
6 kor. Hegedüs János
Nagyvárad, Rákóczi-ut
1. szám.

Damjanich-utcán
bérház (12 lakással)
melyből egy 4 szobából
álló lakás esetleg azon-
nal elfoglalható, eladó.
Vételára 160.000 ko-
rona. Részletes felvllá-
gosítást dr Váradi Ödön
ügyvédnél, Széchenyi-
tér 12 szám.

Mosónőt
300 korona, fémösönöt
400 korona havifizetés-
sel fogad a Parkszálló.

VISZKETEGSÉGET,
sömört, rüht
a leggyorsabban elmulasztja a dr.
FLESCH-féle törvényesen védett
„Skaboform“-kenőcs.

Nincs szaga. Nem piszkít. Mindig ere-
deti peccsétes dr. Flesch-félét kérjünk.
Próbatégely 4 K, nagy tégely
6 K, családi adag 15 korona.

Nagyvárad és vidéke részére főraktár:
„CSILLAG“-gyógyszertár
Hlatky Endre-utca (Zöldfa-u.)
Nagyváradon.

Kapható továbbá Hegedüs Rezső
„Szent László“ gyógyszertárában,
Sebestyén Arthur „Diana“ gyó-
gy-szertárában. Kain Eszter „Arany-
sas“ gyógyszertárában.

Marcsicsek Ferenc
államilag képesített szőlő-
és borkezelő-kádármester.

Nagyvárad, Pál-u. 3. sz. (Olaszi-rész)

Elvállalok új és ócska hordók ké-
szítését és javítását. Borpince beren-
dezést, borkezelést, borderítést és
hibás borok preperálását. Szőlő-
telepítéseknel, szőlőfajok megválasz-
tásánál a talaj fizikai összetétele
és fekvése szerint felvilágosítással
szolgállok.

Karácsonyi vásár!

Szines ebédlőkészlet aranyozás-
sal 12 személyre 300.-
Szines teáskészlet ar. sal 12 sz. re 160.-
Sz. kávékészlet ar. sal 12 sz. re 160.-
Függőlámpa teljesen felszerelve 80.-
Majolika vízeskancsó szines . . . 20.-
Majolika virágváza szines virággal 15.-
Majolika cukor doboz sz. virággal 15.-
Függő asztali lámpa nickei,
szereive 40.-
Majolika-dohánytartó sz: virággal 15.-

Nippek, figurák, szent Antal és
Mária szobrok, szenteltvíz-tartók.

Eladás nagyban és kicsinyben.
Képektervezés, ablaküvegezés.

KOMLÓS TESTVEREK
üveg, porcellán, lámpa, diszmű-
áruk, ezüstáruk, konyhafelszere-
lések gyári raktára Nagyvárad,
Hlatky Endre (Zöldfa-u.) utca 13.
Telefon 3-72. Telefon 3-72.

A Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság zárszámadása az 1918. üzletévről

TARTOZIK.				Mérleg-számla.				KÖVETEL.					
Vagyon:				K	f.	K	f.	Teher:					
Pénzkészlet						121152	71	Részvénytőke				4000000	
Intézeti ház	285000							Alapok:					
Ingatlanok	122486	24		407486	24			1. Rendes tartalékalap*	215000				
Kölcsönök:								2. Tiszti nyugdíjalap	103743				
1. váltók	4117187	15						3. Adó tartalékalap	25000				
2. jelzálogkölcsönök	1618514	31						4. Inceze Lajos alapítvány	2000			345743	
3. lombardkölcsönök	16267	06						Betét számlán:					
4. számlakövetelések pénzüintézetektől és felektől	5646636	72		11398605	24			1. Betétkönyvecskékre	5292510	33			
Értékpapírok				3296221	48			2. Felek számlakövetelése	668800	02		5961310	35
Tiszti nyugdíjalap értékpapirjai				106107	80			Hitelezők				3412215	10
Átmeneti tételek és különféle aktívák				38332	43			Átruházott jelzálogkölcsönök				1096365	24
								Átmeneti tételek és különféle passivák				146035	12
								Fel nem vett osztalékok				3204	
								Eredmény számla					
								a) múlt évről áthozott nyereség	5281	30			
								b) folyó évi tiszta nyereség	397751	79		403033	09
								*Ezidei hozzájárulással	300.000	K.		15367905	90
						15367905	90						

TARTOZIK.				Nyereség- és Veszteség-számla				KÖVETEL.					
Veszteség:				K	f.	K	f.	Nyereség:					
Üzletköltség						46294	89	Kamat és egyéb jövedelmek				917826	02
Tiszti fizetések						65380	47	Leirt követelésekből betolyt				22492	06
Kamatok: Betétek, visszleszámitolás, átruházott jelzálogkölcsönök után						256365	21	Ingatlan jövedelmek				31152	55
Adók és illetékek						72832	79	Nyereség-áthozat a múlt évről				5281	30
Leírások:													
a) értékpapiroknál	129425	40											
b) követeléseknél	3420	08		132845	48								
Nyereségáthozat a múlt évről	5281	30											
Ez évi tiszta nyereség	397751	79		403033	09								
						976751	93					976751	93

Nagyvárad, 1918 december hó 31.

Ivánkai Fleischhacker Hugó
pénztárnok

Waldmann Ödön
cégvezető

AZ IGAZGATÓSÁG:

A FELÜGYELŐ-BIZOTTSÁG:

Révész Béla
vezérigazgató

Dr Kiss Döme
elnök

Róz Simon
Székely Sándor Szalai József
Eleméry Ferenc

Inceze Lajos Deutsch Simon Schwartz Márton
Varró Domokos Dr Weisz Márton

Itt az idő!

Még nem késett el, ha sznált
hanglemezzel rendelkezi: mindig
becserélhető, jelent leg-
ujab

„UJVARI TELEFONÁL“

című kétoldalu hanglemezzel. Nagyszerűen
sikerült mulatságos telefonjelenet! Kizáró-
lagos joggal

WAGNER

HANGSZER-ÁRUHÁZNÁL
a világhírű „Favorite“ hanglemezzelgyár főraktára

Budapest, József-körút 15. Fiók: IX., Ráday-utca 18.
Beszélőgépek 1500 koronáig. — Árjegyzék ingyen.

CIPÉSZEKNEK!

1 kgr. la. buzaesiriz	—	—	—	K 19.60
1 kgr. la. aranyesiriz	—	—	—	K 39.20
1 kgr. la. folyékony esiriz	—	—	—	K 8.—
1 kgr. la. faszeg 2—15 sz.	—	—	—	K 8.—
1 drb brassói talpráspoly	—	—	—	K 3.80
1 drb brassói kireszelő	—	—	—	K 3.30
1 készl. bőrtalpvédő	—	—	—	K 2.50
1 drb. vaskapta	—	—	—	K 12.80
1 készl. acél talpvédő	—	—	—	K —.70

Papírvászon és mindenféle cipész-
kellékek olcsó napi áron.

ASZTALOSOKNAK!

1 kgr. la. asztalosenyv	—	—	—	K 6.80
ugyanaz zsákvételnel	—	—	—	K 6.25

SZERELŐKNEK!

Bőrtárcsa vízvezeték csaphoz				
100 drb 1/2" csaphoz	—	—	—	K 4.80
100 drb 3/4" "	—	—	—	K 6.80
100 drb 1" "	—	—	—	K 9.60

Postán utánvét mellett.
Portó és csomagolás felszámításá-
val. Gyors és pontos kiszolgálás.

STERN MIKLÓS
Nagyvárad, Zöldfa-utca 9. szám.